

230

EXCUDEBANT JULIEN, LANIER ET SOCI GENOMANI.

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS,

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA.

EDITIO ALTERA

OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS.

TOMUS PRIMUS.

DE RELIGIONE.

Capilla Alfonsina
Biblioteca Universitaria

LUTETIÆ PARISIORUM.

SUMPTIBUS JULIEN, LANIER ET SOCIORUM.

4. VIA DICTA DE BUSSY.

1852.

37756
53306

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
DE MADRID

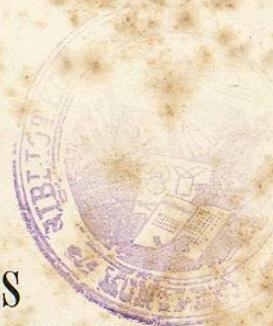
BX1751

J4

v.1

1852-54

t.2

TRACTATUS
DE RELIGIONE

AUCTORE R. P. IGNATIO NEUBAUER S. J.

SS. THEOLOGIE DOCTORE EJUSDEMQUE

ET SACRARUM SCRIPTURARUM IN ALMA UNIVERSITATE

WIRCEBURGENSI

PROFESSORE PUBLICO ET ORDINARIO.

CONTRA

ATHEOS, QUI NEGANT OMNEM RELIGIONEM.

POLYTHEOS, QUI ADSTRUUNT FALSAM RELIGIONEM.

MAHUMETANOS, QUI TENENT IMPIAM RELIGIONEM.

THEISTAS, QUI NEGANT REVELATAM RELIGIONEM.

JUDÆOS, QUI NEGANT CHRISTIANAM RELIGIONEM,

SECTARIOS, QUI NEGANT CATHOLICAM UNICE VERAM RELIGIONEM.

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

DISSESSATIO I.

DE DEO.

SECTIO I.

DE DEO EXISTENTE, ET OBJECTO RELIGIONIS.

§ I. PRÆCOGNITA.

Si Deus non est, Auctor et Rector Mundi hujus; vanum in Mundo nomen Religio est. Religio est ac dicitur summi amoris et obsequii cultus ei, cui debetur, præstitus; cum primis ergo investigandum est, an sit et quis ille, qui hunc sibi cultum jure depositat. Cum vero summum esse oporteat, cui summum amorem et obsequium creaturæ deferant; Ens supremum et perfectissimum, vel ex notione Religionis, omnis natura rationalis cognoscit. Res plane stupenda, quod suam Enti supremo existentiam (quam non homines modo, sed brutaæ animantes, resque omnes creatæ licet mutæ innumeris vocibus prædicant) complures hodie Increduli detrahere audeant, et in ipsis adeo terris Christianis, quod nec Roma, nec Athenæ mediis in tenebris ausæ fuerant. Equidem hæc vesaniae ac proterviæ portenta validissime confutatum Philosophorum tum Theologorum copiosa de Deo pertractatio; ad nostrum tamen institutum asserendæ Veræ Religionis apprime facit, eorumdem perversitatem revincere, sed ex ipsis Ethnicorum de Deo sensis, quo sit probrum majus Christiani Nominis deprædatorum.

Sunt vero illorum Argumenta vel Moralia, ex auctoritate hominum, ex hominum utilitatibus, ex interiore voce naturæ, ex historiarum fide: vel Physica ex rerum, quibus constat mundus, naturis, operationibus, dispositione et constantia: vel Metaphysica ex mentis nostræ conceptibus et ideis desumpta. Esse Deum ceu Ens supremum, cuius numine et procuratione cuncta regantur, cum summa vi et auctoritate suadent Argumenta Moralia; sed quia parum explicant Naturam Divinam, vulgus hominum, non etiam rerum physicarum ac metaphysicarum contemplationi intentum, circa Dei naturam et virtutem multoties cespitavit. Argumenta Physica ad clariorem ducunt cognitionem Dei, quem illa ostendunt esse totius universitatis Artificem solertissimum, totius naturæ diffusione suæ virtutis Rectorem et quo-

dammodo Animam, atque ipsarum etiam substantiarum omnium Creatorem et Adminiculum. Demum Metaphysica interiorem Dei notitiam præbent, ut qualis in se sit, intelligamus. Ex his summa duntaxat capita sat erit delibera.

§ II. THEMA.

Existere Deum ceu Objectum Religionis, summa et prima Veritas est, quæ invictis argumentis demonstratur.

PROBATIO I. Nulla Natio ut ut barbara extitit unquam, quæ agnitione et Religione Numinis penitus careret. Quippe omnibus retro seculis et ubi vis terrarum mortales universi, in quibus natura non esset omnino depravata, Deum supplici adoratione reveriti sunt, in prosperis laudantes, in periculis aduersisque Deum implorantes, in malefactis metuentes summum Vindicem, in benefactis exspectantes summum praemiatorem. Hinc erectos tollit ad sidera vultus, et nativo quodam instinctu homo fertur in Deum ceu Legislatorem, Judicem et Finem Ultimum; et quamvis impius in corde suo percipiatur, nullum esse Deum, punitorum scilicet suorum criminum; persuasio tamen mentis, sensus intimus et remorsus conscientiae adversus reprobi cordis vota evincunt, eum esse, quem timet. Igitur Deum existere, prima et summa Veritas sit, necessum est; sin, summa falsitas (nempe ineluctabilis error de existentia Numinis, quod reipsa non existit) basis ac norma foret honestatis, Religionis ac Felicitatis; id quod Deus et Natura solis Atheis hominum impiissimis revelaverint, sapientes vero et probos omnes celaverint; quo nihil absurdius excogitari potest.

Proin verissime pronuntiat SENECA de incredulorum fortissimis: « Mentiuntur, qui dicunt, se non sentire, esse Deum; nam etsi tibi affirment interdiu, noctu tamen et soli dubitant. » Et de EPICURO, Incredulorum antesignano, CORTA apud TULLIUM: « nec quemquam vidi, qui magis ea, quæ timenda esse negaret, timeret, mortem dico et Deos. »

II. Pulcherrimus Megacosmi ordo, consensio et inviolabilis constantia; admirabilis Microcosmi structura, mentisque humanæ existentia et intelligentia; creaturarum varietas, fœcunditas et perfectio; cœlum et terra et quæ iis continentur, totidem sunt disertissimæ linguae, quæ summum Artificem, et Mentem divinam universis annuntiant. Si enim horologium affabrum, excellens pictura, oratio eximia, aut machina quæcumque nitide ac præstanter elaborata suum continuo artificem commendant: hoc profecto Universum Opificem sapientissimum ac potentissimum, videlicet Deum, clarissime prædicat.

« Nemo sane tam rufus est, ait LACTANTIUS, qui tametsi nesciat, cuius Dei providentia regatur hoc omne, quod cernitur; non aliquem tamen esse intelligat ex ipsa rerum magnitudine, motu, dispositione, constantia, utilitate, pulchritudine, temperatione. » Idem Oratione 34. non longe ab initio elegeranter eloquitur GREGORIUS NAZ.

III. Demum existentia entis contingentis, et possibilis entis necessarii fere geometrica certitudine probant, existere Deum ceu Ens a se, necessarium, æternum, immensum, omniscium, atque in omni genere perfectionis illimitatum. « Omnia quæcumque sunt, vel creata sunt, vel increata. Quod si creata sunt, omnino sunt mutabilia: quorum enim esse a mutatione cœpit, hæc mutationi plane subjecta erunt, sive corruptantur, sive voluntate mutantur.... et si mutabilia sunt, prorsus ab aliquo condita sunt. Oportet autem Conditorem increatum esse: nam si etiam ille creatus est, omnino ab aliquo creatus est, donec ad increatum aliquid procedendo perveniat. Increatus ergo conditor plane est et immutabilis. Hoc vero quid aliud potest esse, quam Deus? » Ita S. DAMASCENUS L. 1. de Fide orthod.

Addit, quod si Deus non existat, et quidquid est in hoc Universo, a fortuito atomorum concursu pendeat, nonnisi materia sit in Mundo; quod manifeste pugnat cum phœnomenis Praedictionum, Miraculorum et Exorcismorum, quorum nihil esse potest a materia; sed omnino Ens aliquod omniscium, omnipotens, et substantiis quibuslibet superius ea præsupponunt.

§ III. COROLLARIA.

Sapere supra vulgus affectant Increduli, qui vel negant Deum, vel de Deo dubitant; at frivole et insipide. Nonne enim plus sapit is, qui cum tenenda est sententia de geminis una, eam præferat, quæ minus difficultatis habet? Multo autem facilius percipiet sapiens, horologium ab artifice intellectu prædicto, quam a se ipso conditum fuisse; materiam potius a principio, quam sine principio motus ad hunc vel illum motum determinari; fuisse hominem primum, a quo alii continua serie prodierint, quam fuisse infinitas hominum series, quæ semper extiterint sine ullo existendi principio. Qui Deum negat, omnibus hisce difficultatibus adeo intricatur, ut motum sine principio, artefactum sine artifice, sapientiam sine mente, ordinem, pulchritudinem et veritatem sine ratione adstruere, ac infinitæ divini Conditoris sapientiae et bonitati fortunam, temeritatem, errorem, vanitatem surrogare cogatur. Quanta mentis aberratio animique abjectio in sapiente Philosopho et spiritu forti? Sapientis est et Philosophi, ex consideratione pulchritudinis et magnificentiae rerum, animum suum perficere et amplificare; sapientiam et beneficentiam Conditoris perspicere et admirari; accommodare res naturales, quantum in se est, ad Conditoris gloriam, et suam aliorumque felicitatem.

Plura in hanc rem suppeditant Cl. HOOCKII Tomus I. de Principiis Relig. Nat. et Rev. Parisiis 1734. S. A. de LIGUORI Verità della Fede P. I. 1767. ANTILUCRETIUS Cardin. de POLIGNAC. BERNARDUS NIEUWENTYT in egregio opere intra tres fere annos quater recuso: *L'existence de Dieu, démontree par les merveilles de la nature.* P. ROBERTI PERSON, S. J. Wegweiser der Menschen, Augustae Vindel. 1761. P. HERMANNI GOLDHAGEN, S. J. Noethiger Unterricht in den Religionsgründen, Manhemii 1769. Demum Philosophi nostri Morales, præsertim Viennenses.

SECTIO II.

DE DEO CREAENTE, ET AUCTORE RELIGIONIS.

§ I. PRÆCOGNITA.

Sunt et fuere ex Atheistica gente, quibus visum est, non sat proterve a se negari Supremi Numinis, a quo conditus hic Mundus fuerit, existentiam; nisi Mundi ipsius aut aeternitatem aut fortitam coalitionem contra divinum rerum omnium auctorem objicerent. Quantumvis autem haec vanissima opinio, aliorum omnium et initium et finem Mundi asserentium multitudine opprimatur; non abs re tamen fuerit, eam identidem præsertim ex antiquissimis omnium gentium omniumque temporum Traditionibus sic explodere, ut simul stabiatur, Deum uti Conditorem creaturarum, ita auctorem esse Religionis, qua creature colant Creatorem, qui propter semetipsum operatus est omnia.

§ II. THEMATA.

I. Deus, qui solus aeternus est, hunc Mundum creavit in tempore.

PROBATIO. Scriptorum omnium antiquissimus MOSES libros suos sic exorsus: *In principio Deus creavit cælum et terram*, definito rerum omnium initio, universi generis humani historiam, serie generationum non interrupta, ad suum usque tempus perducit, nihil dubitans aut disputans ut Philosophus, sed rem nude descriptam ceu omnibus notam cum summa securitate determinans ut historicus; fuit ergo constantissima doctrina vetustissimæ gentis Hebræorum, quin potius communis Traditio omnium hominum, originem generis humani ac Mundi genesis contigisse in tempore. Atque hinc est, quod succenseant Increduli nostræ telluri, inter mille, quas dedit effossas hactenus monetas antiquissimas, nullam plane exhibenti, quæ suam Mosaicæ Chronologie fidem detraheret. Concinunt autem Hebræis Phœnices, Ægyptii, Chaldaeï, Persæ et Græci, quibus aspectabilis hic Mundus ex rudi et indigesta mole efformatus est.

Mundi nativitatem cecinere HOMERUS, HESIODUS, ORPHEUS cæterique antiquissimi poetæ. Inter Vetustatis Philosophos unus est ARISTOTELES, qui glorietur, quod omnium primus Mundi aeternitatem asseruerit. Nulla demum Natio, quamvis gentes de antiquitatis prærogativa acerrime inter se decerarent, se dixit aut credidit sempiternam; omnesque omnium gentium origines tam Moses, quam Scriptores græci complexi sunt. Et sane cur de iis hominibus, qui ante sex millia annorum per aeternitatem vixerunt (quamquam aeternitatis posthumæ amore tangamur omnes) nihil, nihil de aeternis gestis memoriae proditum neque libris, neque inscriptionibus, neque ædificiis? Ecur, si Mundus semper fuit, aeterna hominum inventione et

laboribus non sunt inventæ et ad perfectionem deductæ artes, scientiæ, leges, civitates, republicæ, regna et imperia? Numquid, teste Romanorum doctissimo VARRONE, vix illa ars suo tempore superaverat mille annorum antiquitatem: et ex publica omnium gentium ac monumentorum fide constant illorum omnium, quæ ad pacis ac belli, ad publicæ ac privatae vitæ rationem spectant, et initia et incrementa; quæ vixdum sex mille annorum intervallo omnia concluduntur?

II. Solus Deus hunc Mundum creare potuit et voluit in laudem glorie sue.

PROBATIO. Vesanan ac impium sistema Incredulorum est, quod fortuito casui attribuant, divinæ intelligentiæ, aeterno consilio et sapientiæ infinitæ tribuendum, videlicet fabricam hujus Universi pulcherrimam, sapientissimam, præstantissimam. Sive enim cœlorum et astrorum immensas magnitudines, impetus, certos motus, apta intervalla, ratos ordines ac innumerabilem seriem species; sive fecundum Terraque sinum, flores, herbas, arbores, fruges, fontes, amnes, fluvios, et universas telluris ac marium divitias ac delicias cogites; sive in organizatis corporibus partium ad invicem miram subordinationem ac dependentiam, membrorum definitos fines et usus, spirituum animalium per nervos, fluxum et sanguinis per venas, pedum rectitudinem, oculorum in capite velut in specula vigiliæ, oris venustatem ac innumera alia suspicias; sive substantias cogitantes, earumque vim rationis, quæ homini in omnia terrestria sive animata sive inanimata dedit imperium; vim ineffabilem intelligendi, judicandi, discernendi, reflectandi, colligendi, abstrahendi, et penetrandi etiam cœlestia; vim volendi, diversissimosque affectus perpendas; omnia haec non ab inertí materia, non a fortuito minimarum partium nexu, non a bruta et cœca vi, sed a sagacissima mente et ab omnipotente dextera ad gloriam Altissimi fabricata esse, stipes sit qui non intelligat, et qui tam providæ mentis consilia non adoret, tamque excelsæ dexteræ prodiga non revereatur; inutile terræ pondus, ac monstrum hominis non ferendum, si non, prout cognovit in tam excellenti opere divinam virtutem, det gloriam Deo.

Discant igitur Increduli, quibus ab ore Christiano profluens veritas omnis desipit, ab infideli et Pagano verba veritatis: « Quod si omnes Mundi partes ita constitutæ sunt, ut neque ad usum meliores potuerint esse, neque ad speciem pulchriores: videamus, utrumque ea fortuita sunt, an eo statu, quo cohærente nullo modo potuerint, nisi sensu moderante, divinaque providentia... Si ergo meliora sunt ea, quæ natura, quam quæ arte, perfecta sunt, nec ars efficit quidquam sine ratione, nec natura quidem expers rationis est habenda. Qui igitur convenit, signum aut tabulam pictam cum aspiceris, scire adhibitam esse artem; cumque procul cursum navigii videris, non dubitare, quin id ratione atque arte moveatur; aut cum solarium vel descriptum, aut ex aqua contemplere, intelligere declarari horas arte, non easu; mundum autem, qui et has ipsas artes et earum artifices et cuncta complectatur, consilii et rationis expertem putare... præsertim cum multis partibus sint illa natura perfecta, quam haec artium simulata, solertia? » CICERO, L. 2. de nat. Deorum. Tandem concludat ATHENAGORAS: « Satis liquet, quod intuitu

primariae et universalis rationis, hominem Deus creaverit ob seipsum suamque et bonitatem et sapientiam, quam in omnibus facile perspicias. » *De Resurrect. c. 11.*

§ III. COROLLARIA.

Si Deus est, qui fecit Mundum et omnia, quae in eo sunt: Si ex uno omni genus hominum inhabitare fecit super universam faciem terrae, definiens statuta tempora et terminos inhabitationis eorum: Si ipse dat omnibus vitam et inspirationem et omnia: Si in ipso vivimus, movemur et sumus, sicut et quidam gentilium Poetarum dixerunt: *Ipsius enim et genus sumus;* non aliud contra Incredulos, quam quod contra Ethnicos a Doctore gentium inferri potest ac debet, quarendum esse Deum, si forte attractent eum, aut inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum; hunc coeli et terrae Dominum agnoscentum, adorandum ac diligendum esse, qui cum sit conditor hominum in laudem gloriae divinae, etiam Religionis uti objectum, ita auctor est. Numquid enim mentem indidit homini ad cognoscendum verum, Deus autem prima et summa veritas est? Numquid cor immersit corpori hominis ad amandum bonum, summa vero et infinita bonitas Deus est? Numquid libertate donavit hominem, ut cum possit, libere velit Deum, sicut cognovit, glorificare? Numquid omnis alia creatura quamvis tot prærogativis destituta, quoquomodo potest, suum dilaudat Conditorem; cum nulla earum tam sit exilis, quae non illius magnitudinem commendet; nulla tam magnifica, quae se non subdat illius immensa potestati; nulla tam abjecta, quae illius non exaltet infinitam majestatem; nulla tam sublimis, quae se non demittat, æternam illius veritatem ac sapientiam ut eloquatur?

SECTIO III.

DE DEO PROVIDENTE, ET FINE RELIGIONIS.

§ I. PRÆCOGNITA.

I. Epicuri de grege sunt, qui humana Diis cordi et curæ esse negant. Deos quidem agnoscit Epicurus, sed qui turpi languentes otio nec orbis efformationi præfuerint, nec illius conservationi invigilent, nec entium, ex quibus componitur Mundus, provideant necessitatibus. Hoc nempe impio consilio, ut leges, poenas, premia, et cum ipsa honestate omnem exterminent ex orbe terrarum Religionem, que tota posita est in divina Providentia nobis semper invigilantis, rationem habentis meritorum, et vota recte supplicantium exaudientis sensu et persuasione. Quin et inter Providentiam ac Existentiem Dei nexus intercedit arctissimus, adeo ut nullus unquam fuerit, qui admisso Numine, Numinis Providentiam serio negaverit. Inde veteres Philosophi

SECTIO III. DE DEO PROVIDENTE.

7

omnes fidenter asseverabant, quod EPICURUS tollendo Providentiam reipsa sustulerit Deos, ac ideo solum Deorum nomen reliquerit, ut fucum faceret imperitis, et atheisticae impietatis infamiam aliquatenus vitaret. His fere succenturiantur vesani quique Philosophastri, qui vel provide gubernationi Conditoris optimi, sapientissimi ac potentissimi, fatum, fortunam, casum cæcamque necessitatem substituunt; vel Dei Providentiam solis cœli orbibus includunt, terrena, minutiora et viliora, omniaque individua et singularia eidem subducentes.

II. Per Providentiam divinam intelligimus cum BOETIO infinitam illam et efficacem mentis divinae cogitationem, quae continet ac determinat ordinem et statum rerum omnium; complectens omnia tempora, omnia entia, omnes eventus, unamque componens immensam et coherentem seriem, quam tempus fluendo et labendo perpetuo explicat et in æternum explicabit. Tres habere partes concipiuntur; Creationem, de qua hucusque diximus; Conservationem seu vim illam, quae perpetuo rerum omnium vires et ipsum esse producit; et Gubernationem sive illam procurationem, qua Deus illa omnia, quae sunt conservantia status creaturarum, præparat, et quae sunt noxia, removet. Attributa divinae Providentiae sunt, Sapientia seu constans voluntas prosequendi optimos fines per optima media; Sanctitas, que excludit umbram omnem malitiae, invidiae, inimicitiae, vindictæ, crudelitatis, injustitiae, falsitatis, et cujuscumque demum defectus; Justitia, quae leges divinas confirmat sanctione poenarum et præmiorum; Bonitas seu benigna voluntas communicandi cum suis creaturis felicitatem, que si bona dividit non merentibus gratia dicitur; si pro malis tribuit bona, misericordia; si malos tardat punire, longanimitas appellatur. Demum Providentia alia dici potest Naturalis, quam experientia et ratione intelligimus; alia supernaturalis, quam nobis divinitus accepta Revelatio aperuit, quae ad restitutionem generis humani in priævum perfectionis et felicitatis supernaturalis statum, Christi mediatione et Spiritus Sancti administratione procedit.

Utemur autem hic sola ratione, imitati S. AUGUSTINUM contra Manichæos. Lucis vero non parum hinc afferemus questioni de origine mali ex Revelata Religione, quae docet mala graviora vitam humanam vexantia non esse ex primo Dei consilio, sed penam peccati.

§ II. THEMATA.

I. Certissima est veritas hujus de Deo sententiae: *Tua, Pater, Providentia gubernat omnia.*

PROBATIO. Deus ut sit perpetuus Mundi rector, ab infinita sua sapientia ita adstringitur, ut hoc Imperio Universi abdicare se non possit, quin ipse se deneget, suamque naturam aspernetur. Nimur dictante sapientia is debet moderari cuncta, qui fines optimos novit, mediaque ad fines optimos obtinendos aptissima. Sed Deus is est, et nullus alias præter auctorem Mundi satis habet exploratas suæque voluntati subditas rerum naturas, motus cogitationisque principia, ut queat causarum vim suspendere vel dirigere, coribus hominum consilia seu indere seu evellere, appetituum vim frenare,